

bygget op omkring tre centrale områder:
1. afhængighedsmodeller, 2. nye former
for afhængighed, og 3. behandling.

Leif Vind, post doc.

Center for Rusmiddelforskning,
Nobelparken bygn. 1453, 3.
Jens Chr. Skous Vej 3, DK-8000 Århus C
E-post: lv@crf.au.dk

Rapport fra Island

Udviklingen i Island

Det er med stor glæde at jeg deltager i NAT-samarbejdet som redaktorassistent. I denne første artikel vil jeg sige lidt om udviklingen i Island; nye tal for consumption af alkohol, lidt om tilgængelighed til stoffer og diskussionen om øget tilgængelighed til alkohol.

En undersøgelse som blev udført i november 2004, i samarbejde med Gallup, viser en øget konsumtion af alkohol i Island (<http://www.lydheilsustod.is/rannsoknir/afengi-og-vimuefni/nr/1045>). Sammenlignet med tal fra 2001 er antal dem som har drukket alkohol mindst 1 gang om året nogen lunde det samme, eller omkring 86 %. Undersøgelsen viser at mænd drikker næsten tre gange så meget alkohol som kvinder, eller 72 % af al alkohol mens kvinder drikker 28 %. Folk i aldersgruppen 18–34 har øget konsumtionen mest og i samme aldersgruppe har kvinder øget deres konsumtion om 28 % fra året 2001. Resultaterne viser også en øget konsumtion af øl og vin og mindre konsumtion af stærk alkohol (spiritus). Ungt folk dirkker mest øl og ældre drikker vin, hvis de drikket. Unge mennesker drikker også oftere end før. Denne stigning i konsumtion af alkohol forklares ved øget mængde af øl som er drukket men også ved antal gange folk i aldersgruppen 18–34 drikker. Denne aldersgruppe har øget antal gange de drikker lidt fra 2001, mænd drikker gennemsnitt 52 gange om

året (49 gange i 2001) og kvinder 40 gange (39 gange i 2001). Unge mænd drikker ca. 1,8 liter øl hver gang de drikket og unge kvinder drikker 1,3 liter øl. Det er en stigning om ca.0,3 liter fra 2001, da mænd drak 1,5 liter og kvinder 1,0 liter. Det peger på at unge mennesker bruger øl til at drikke sig fulde. Resultaterne viser at i alle aldersgrupper for mænd og den yngste aldersgruppe hos kvinder er øl klart den mest populære. Kvinder i de andre aldersgrupper drikker forholdsvist mere vin end øl. Konsumtionen af stærk alkohol har faldet fra tidligere undersøgelser. Mænd drikker forholdsvis 3 % mindre end i året 2001. Konsumtionen er faldet fra 8 % til 5 % mænd som drikker stærk alkohol hver uge. Til gengæld har der været en lille stigning for kvinder som drikker stærk alkohol hver uge, fra 1 % i 2001 til 2 % i 2004. Kvinder drikker gennemsnitt stærk alkohol 6 gange om året, samme antal som i 2001. Mænd til gengæld drikker færre gange, antal gange er faldet fra 14 gange i 2001 til 11 gange 2004. Mængden af stærk alkohol som er drukket hver gang er ca. 12,2cl for mænd og 7cl for kvinder. Det er lidt mindre end i 2001. Generalt kan man sige at der har været en stigning i konsumtion af alkohol i Island, mest hos unge i aldersgruppen 18–34 og mest drukket af øl. Der har været en markant stigning af konsumtion af øl i Island og fra 1993 til 2004 har vi øget konsumtionen fra 30 litre til 70 litre per habitat over 15 år. Salgstal fra Statens Monopol kan ses på deres hjemmesid (ÁTVR;http://vinbud.is/index.jsp?ib_page=10) og udviklingen af alkoholkonsumtionen bl.a. på Statistics Iceland (http://www.statice.is/?pageid=1253&src=/temp_en/visitotur/neysla.asp). Alt i alt så er alkoholkonsumtionen 6,71 alkoholliter per habitat over 15 år. Det var stor opmærksomhed på sammendraget af alkoholkonsumtionen i de nordiske lande i NAT vol.22 hæftet 2005. Sammendraget viser at Island er kommet over Norge og Sverige i antal alhohol-liter per habita over 15 år. Island som sagt tidligere 6,71 alkoholliter mens Norge har 6,22 l og Sverige 6,50 alkoholliter.

En undersøgelse om bland andet forhold

og brug af stoffer blev udført i oktober 2004, hvor 1200 unge mænd i alderen 18–20 blev interviewet. Resultaterne bygger på svar fra 822 individer. Undersøgelsen viser at 13 % adspurgte havde anvendt narkotika de sidste 12 måneder. 11 % havde røget hass eller marijuana og 7 % havde anvendt andre stoffer. Der viser sig at være en forbindelse mellem brug af stoffer og holdning til politiet. Dem som har brugt stoffer har mere negativ holdning til politiet end dem som ikke har brugt stoffer. Undersøgelsen viser også at omkring 62 % havde fået tilbudt stoffer, 72 % drenge fået tilbudt stoffer og 52 % piger. Hvis man ser på de steder hvor de unge blev tilbudt stoffer, viser det sig at de fleste eller 57 % blev tilbudt stoffer til fester, 31 % blev tilbudt stoffer på værtshuse, 29 % i byen og omkring 9 % i skolemiljøet (<http://www.logreglan.is/upload/files/Police%20prevention.pdf>).

Efteråret 2004 fik Rigspolitiet lavet en rapport og analyse på forbrydelser/røverier i årene 1999–2004. Rapporten er en del af Masteropgave som forventes at være færdig i oktober 2005. Rapporten viser relativt stadig ratio i røverier i disse år, flest var 1999 (41) og mindst 2002 (32). Mønstret i røverierne har ændret sig lidt de sidste år. Antal bankrøverier har stiget mens antal røverier på åbne steder falder mellem årene. Gennemsnitsalderen af forbryderne er lav, eller 23 år. De fleste (69 %) var yngre end 20 år. De fleste, 64,6 %, har også angivet at have været berusede (alkohol eller andre stoffer) da de begik røveriet. De fleste angav gæld som årsagen til røveriet og i 36,6 % af tilfældene var narkogæld opgivet som årsagen. Abstrakt af rapporten kan ses på Rigspolitiets hjemmeside (http://www.logreglan.is/upload/files/Robbery_study%281%29.pdf).

Ved årsskiftet 2004–2005 var følgende vejledende priser på stoffer på den illegale marked:

- Hass: 1 340 ikr.
- Amfetamin: 4 340 ikr
- Kokain: 11 500 ikr
- Ecstasy: 1 880 ikr
- LDS: 1 350 ikr

- Ritalin: 300 ikr

Priserne er taget fra SÁÁ's hjemmeside (http://saa.is/Default.asp?Sid_Id=9553&tre_rod=001|001|001|&tId=2&FRE_ID=18802&Meira=1). SÁÁ er organisation som driver bl.a. behandlingssygehus for alkoholikere og narkomaner. I deres årsrapport for året 2004 kommer frem at det år kom 1 726 individer til behandling til deres sygehus, Vogur. 37 % havde alkohol som primær årsag til behandling, 23 % havde alkoholbrug med andre stoffer som primær diagnose og 40 % anden diagnose. Indskrivelser på sygehuset var 2 352 året 2004, 2003 var 2 351 indskrivelser. Det fremkommer også i rapporten at der indskrives færre unge (>24 år) til behandling. Forfatterne peger også på en stigning i brug af stimulerende stoffer og at brug af cannabis er relativt stadig men høj.

En del diskussion om øget tilgængelighed til alkohol har været i Island. Diskussionen har været mest omkring personlig ansvar og frihed til at købe alkohol hvor som helst og hvornår som helst. I Folketinget ligger to lovforslag om øget tilgængelighed til alkohol. Det ene forslag går ud på sænket aldersgrænsen til køb af alkohol. Nuværende aldersgrænse er 20 år, men hvis forslaget bliver vedtaget vil grænsen sænkes til 18 år. Det andet forslag går ud på salg af øl og vin, helt op til 22 % i alkoholstyrke, i dagligvare butikker. Forebyggelsessektoren og forskellige organisationer har advaret mod denne udvikling, da erfaringer fra andre lande har vist stigning i alkoholkonsumtionen i forbindelse med øget tilgængelighed. Da folk i aldersgruppen 18–34 drikker største delen af al alkohol i Island er der stor sandsynlighed for at sænket aldersgrænse og øget tilgængelighed ville øge konsumtionen endnu mere. Ændringen i aldersgrænsen vil blandt andet give omkring 8000 flere legale alkoholkøbere som muligvis igen vil købe alkohol for yngre mennesker. Denne udvikling ville kunne påvirke de gode resultater vi har fra sidste ESPAD rapport, 2003.

Det var alt hvad jeg havde for denne første gang. Håber at I har fået lidt indsigt i situationen i Island lige nu og eventuelle usvarede

eller nye spørsmål svares gerne via e-mail. Jeg håber også at have nye tal for dette år i neste rapport, tal fra undersøgelser som er lavet i år.

Tak for denne gang.

Rafn M. Jónsson, Project Manager,
Drug and Alcohol Abuse Prevention,
Public Health Institute of Iceland,
Laugavegur 116, 105 Reykjavik, Iceland
E-post: rafn@publichealth.is

Rapport fra Norge

Statusrapport for Rusmiddelsituasjonen i Norge 2005

Arbeids- og sosialdepartementet har publisert årets statusrapport for rusmiddelsituasjonen i Norge. Den gjennomgår også regjeringens viktigste innsats i 2004. Statusrapporten viser utviklingen av alkohol- og narkotikabruk i Norge de siste 20 årene, samt omfanget av sosiale og helsemessige skader som følge av rusmiddelbruk. Rapporten gir også en oversikt over rusmiddelfeltet og ulike aktøres oppgaver, prioriteringer og roller. Rapporten er en oppfølging av Handlingsplan mot rusmiddelproblemer 2003–2005. Regjeringen vil om kort tid presentere en ny handlingsplan for perioden 2006–2008. Rapporten kan lastes ned her: http://odin.dep.no/filar-kiv/252340/Statusrapport__Rus_juli_2005.pdf

Nordmenn drikker stadig mer

Det registrerte alkoholforbruket i Norge øker fortsatt. Registrert omsetning av alkohol i 2004 var 6,22 liter ren alkohol per person over 15 år. Dette er en økning på 0,19 liter, eller 3,2 prosent, fra 2003. Omsetningen av alcopops (rusbrus) er halvert siden 2003,

mens omsetningen har økt for øl (9,7 %), vin (3 %) og brennevin (3 %). Tallene bygger på de månedlige avgiftsoppgavene som hver enkelt registrerte avgiftspliktige leverer til Toll- og avgiftsdirektoratet og registrert kontant import. Tallene omfatter naturlig nok ikke hjemmeproduert alkohol, smuglervarer eller turistimport. Du kan lese mer om dette her: <http://www.ssb.no>

Endringer i alkoholloven for aldersgrenser og avgiftsfritt salg av alkohol

En rekke endringer i alkoholloven og alkohollovens forskrifter trådte i kraft 1. juli 2005. En av de viktigste endringene er at inndelingen av alkoholholdig drikk i alkoholtypene øl, vin og brennevin erstattes av kategorisering etter alkoholstyrke, slik at alkoholholdig drikk med samme alkoholinhold likebehandles. Definisjonen av brennevin opprettholdes imidlertid, da loven inneholder en rekke særregler knyttet til brennevin. Dette innebærer at aldersgrensen for salg og skjenking av alkoholholdig drikk med lavere alkoholinhold enn 22 volumprosent settes til 18 år (tidligere 20 år). Aldersgrensen for salg og skjenking av alkoholholdig drikk som inneholder 22 volumprosent alkohol eller mer skal fortsatt vært 20 år. I tillegg er det kommet nye bestemmelser knyttet til avgiftsfritt salg på flyplasser. Fra 1. juli 2005 ble det åpnet for avgiftsfritt salg av alkoholholdig drikk ved ankomst norske flyplasser fra utlandet. Ordningen gjelder ikke reisende som kommer fra Svalbard, Jan Mayen og kontinentalsokkelen. Du kan lese mer om dette her: <http://www.stortinget.no/inno/2004/inno-200405-124.html>

Alkoholreklame er fortsatt forbudt

Bladet Vinforum (<http://www.vinforum.no>) trykket i desember 2003 reklame for vin. Sosial- og helsedirektoratet ila Vinforum en mulkt som bladet da klaget inn for Markedsrådet. Dette førte til at EFTA-domstolen ble bedt om råd om hvordan visse forhold som har med EØS-avtalen skal forstås, og i februar i år uttalte EFTA-domstolen at vinreklame